

A szabad ég alatt

Plein Air 2020 –
a XXX. Nemzetközi Csongrádi
Alkotótelep zárókiállításáról

VÁRALJAI ANNA

Városi Galéria, Csongrád, 2020. VII. 24. – VIII. 29.

A Csongrádi Művésztelepet 1975 tavaszán alapította néhány elhivatott művész¹ egy szőlőhegyen, szobrászműtermet, különféle sokszorosító grafikai eljárásokra és festői technikák kivitelezésére alkalmas műteremházat azonban csak 1986-ban építhettek. A Körös-Maros Nemzeti Park területén fekvő épület szoborparkjában az elmúlt évtizedek során készített monumentális plasztikák és szabadtéri alkotásra inspiráló terek (teraszok, árnyas ligetek, nyitott szobrászműhely) kaptak helyet. A műtermek nagy belmagassága, csupa üveg, kert felé nyitott felületei, kedvező fényviszonyai, a közösségi terek látványos kiállításai minden feltételt megteremtnek az elmélyült alkotómunkához. A szabadtéri festészet hagyományát az idősebb alkotókat felvonultató Plein Air és a fiatalokat tömörítő Start Plein Air eleveníti fel, de évről évre helyet kapnak itt különféle (például bronz- és betonszobrászati, grafikai) szimpozionok is. A csongrádi pincesor, az öregfalu Szentendrét idéző épített öröksége és a Körös-torok természeti kincsei országos szinten is egyedülállóvá teszik a művésztelep infrastruktúráját. Az alkotó ember számára felbecsülhetetlen szellemi és lelki felrisszülés az a néhány hét, amit hétköznapi, profán életéből kiszakadva itt tölthet. Csak néz, lát és figyel, mint Jandrik Radován – a zárókiállítás felütéséül szolgáló – mozi nézőterét ábrázoló grafikáján a vetítő fényárjában úszó, egyetlen hatalmas szemmé váló nézősereg.

Aranyi Sándor, a művésztelep egyik főszervezője mondta találóan, hogy nem szép, hanem jó dolgokat várnak itt a művészekről. A szép könnyen meghatározható bizonyos kánonok, esztétikai értékek alapján. Mit jelent azonban, ha egy alkotás jó? Lehetséges-e egy etikai

VOLKER BEYER: OT, 2020, akril, farost, 21×21 cm, HUNGART © 2020

kategóriát a képzőművészetre vonatkoztatni? A modern művészet a retinális szépség helyett valamiféle jóságot, vagyis a művekből fakadó elementáris erőt, hathatós energiát, a fenségességet és az eredetiséget helyezte a klasszikus szépség fölé. Jó mű az, ami – fessen is ki-ki bárhogyan – belénk nyúl, és képes kimozdítani rezignátságunkból, érzelmi-intellektuális katatóniánkból; ezeket a kvalitásokat kerestem az ideai művésztelep természetét a csongrádi Városi Galériában bemutató zárókiállításon.

A rám is nagy hatást gyakorló hely szelleme erősebb nyomot hagyott az alkotásokon, mint az azt megelőző időszak pandémia okozta pánikhangulata. Ennek és az elvonulásnak köszönhető a kísérletező kedv feléledése, valamint a kiállító művészekről megszokott anyagoktól, témáktól való elmozdulás. Sztanó Zsuzsa királykék plasztikreliefjei, Marosi Kata reflexív figurális munkái, Balla Attila vegyes technikájú, pasztózus, érzéki olajképei és Sejbén Lajos sötét tónusú, szinte brutális gesztusos

NÁDAS ALEXANDRA: *Profán Madonna I.*, vegyes technika, fatábla, 45×30 cm, HUNGART © 2020

festményei elmozdulást jelentenek korábbi alkotói stílusuktól. Befogadóként ezeknek a munkáknak a „jóságát” a megújulásra való készség és a kísérletező kedv jelenti: a művész képes arra, hogy ne ismétlje önmagát, hanem belső impulzusainak meg-megújuló vizuális formát keresve, revelatív erővel hasson a nézőre.

Az elvonulás eredményei azok a lélekállapot-festmények, amelyek szeizmográfként rögzítik a befelé figyelés stádiumait: Miguel Epes lélekállapot-impressziói, Volker Beyer impulzív gesztusai, Balla Attila sormintaszzerű lenyomatai, Claudiu Adrian Toma absztrakt-organikus festményszöttesei, Kovács Gyula általalm pszichedelikus fotókként definiált felvételei és Jakabházi Sándor pillanatképekre emlékeztető grafikái tartoznak ide.

Tipikusan az alkotótelep vizuális környezetéhez kapcsolódnak azok a munkák, amelyek egy-egy emlékkép formájában rögzítik a lokális sajátosságokat: Csák László rendkívül érzékeny szénrajzai a környező táj struktúráját idézik fel cseppet sem didaktikusan. Nagy Gábor – a magyar grafika aranykorába vezető – csongrádi fehérkenyere szurreális asszociációival, Dudás Sándor talált kosszarvból bajhárító totemmé avanszált objektje és Arany Sándor a Körös-törökben elkapott felületfotói ilyen csongrádi

emlékképek. Az identitáskeresés és a nőiség, nőiség kérdései is felszínre kerülnek: Nadas Alexandra fragmentált festményparafrázisa, Szepesi Dóra vizuális naplója, maszkjai, büsztjei és fotográfiái, Bíró Ildikó tömegembert, uniformizálódást karikírozó digitális munkái, valamint Marosi Kata orvosi maszkos önarcképe említendő meg itt. Hans Ulrich Vutzler dada kollázsai, Csáky Róbert Turner-reminiscenciái és Felházy Ágnes absztrakt-expresszív munkái szubjektív hangon idézik meg a művészettörténet egy-egy markáns irányzatát.

Művészettörténeti szempontból láthatóan szét-tartó, a kortárs művészet irányzatait, médiumait sokrétűen kiaknázó anyagról van szó, ezért is érdemes visszatérnünk eredeti gondolatunkhoz, és a befogadói pozíció felől közelítenünk az alkotótelepen készült munkákhoz, amennyiben valamiféle közös metszéspontot szeretnénk meghatározni. Úgy gondolom, ez a közös metszéspont az a – korábban említett – jóság, ami nemcsak a csongrádi tájat és az épített környezetet, hanem az itt készült munkákat is áthatja. Jók, mert reflexívek. Jók, mert eredeti vizuális megoldásokat keresnek az új benyomásokhoz. Jók, mert születésük, a Csongrádi Művésztelep kontextusáról leválasztva is megállják a helyüket. Jók, mert képi nyelvezetük univerzális és nem provinciális (értem itt ezalatt az alföldi festészeti hagyomány szájarágós témáinak, kliséinek szerencsés mellőzését). Jók, mert mindegyikükkel kapcsolatot tudunk teremteni, van számunkra releváns mondanivalójuk. Jók, mert megtanítanak arra, hogy kicsit lassítsunk, kicsit távolodjunk el, kicsit üljünk le és nézzünk, figyeljünk, vagyis érezzük jól, érezzük jónak magunkat.

SEIBEN LAJOS: *Balance*, 2020, fém, fa, 5×12×35 cm, HUNGART © 2020

Jegyzet

1 Aknay János, Arany Sándor, Bukta Imre, Dienes Gábor, Klimó Károly, Nagy Gábor, Vojnich Erzsébet stb.